

ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 Image of Professional Nurse as Perceived by Senior Nursing Students

นาวาโทหญิง พว.นันทวัน ไม่แก่น* รศ.ดร.พว.นุจรี ไชยมงคล** ผศ.ดร.พว.โสรัตน์ วงษ์สุทธิธรรม***
Cdr. Nantawon Maigan, R.N.,* Nujjaree Chaimongkol, R.N., Ph.D.,**
Sorut Wongsuttitham, R.N., Ph.D.***

บทคัดย่อ

ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 เป็นเสมือนภาพสะท้อนที่สำคัญให้เห็นภาพลักษณ์ของตนเองที่จะเป็นพยาบาลและที่พยาบาลควรจะเป็น การวิจัยแบบบรรยายเชิงเปรียบเทียบครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพระหว่างเกิดขึ้นจริงกับในอุดมคติตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 และเปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพทั้งที่เกิดขึ้นจริงและในอุดมคติ ตามความแตกต่างของเพศ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และสังกัดของสถาบันการศึกษาของนักศึกษาพยาบาล กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 185 ราย คัดเลือกโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริง และแบบสอบถามภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 และ .87 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติสูงกว่าที่เกิดขึ้นจริง ($t = 24.58, p < .001$) การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 พบว่าเพศหญิงมีการรับรู้สูงกว่าเพศชาย ($t = 2.725, p < .01$) การรับรู้ของผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00-2.50 สูงกว่าผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ($F = 4.26, p < .05$) การรับรู้ของผู้ศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสูงกว่าผู้ศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงกลาโหม ($F = 13.50, p < .001$) นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่มีเพศ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และสังกัดของสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

* นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผลการวิจัยครั้งนี้ให้ข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารการศึกษาพยาบาลและผู้บริหารการพยาบาล ควรให้ความสำคัญและยกระดับภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริง และนำผลการวิจัยนี้ไปพิจารณากำหนดรูปแบบการพัฒนาภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงให้เข้าใจในอุดมคติมากขึ้น อันจะส่งผลต่อการยอมรับ การให้คุณค่า และความเจริญก้าวหน้าให้กับวิชาชีพการพยาบาล

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ ที่เกิดขึ้นจริง ในอุดมคติ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

Abstract

The image of the professional nurse as perceived by senior nursing students would be a significant reflection of the self-image of nurses and what a nurse should be. This descriptive and comparative study aimed to compare the actual and ideal images of the professional nurse as perceived by senior nursing students, and compare actual and ideal images of professional nurse among the differences of sex, having a relative as a nurse, cumulative GPA, receiving a scholarship and institution of study of the senior nursing students. Multi-stage random sampling was used to recruit a sample of 185 senior nursing students. Research instruments included a demographic questionnaire, the actual image of the professional nurse questionnaire and the ideal image of the professional nurse questionnaire. The Internal consistency coefficients were .90 and .87, respectively. Data were analyzed using descriptive statistics, t-test and one-way ANOVA.

Results revealed that the senior nursing students had ideal image perception of professional nurse higher than those with actual image perception ($t = 24.58, p.001$). For the actual image of the professional nurse, female had higher perception than male ($t = 2.725, p.01$). The perception of senior nursing students with a cumulative GPA of 2.00-2.50 were higher than those with a cumulative GPA 3.51 or more ($F = 4.26, p.05$). The perception of senior nursing students studying in the institution of the ministry of public health were higher than those studying in the ministry of education and ministry of defense ($F = 13.50, p.001$). However, for the ideal image of the professional nurse, there was no significant difference between sex, having a relative as a nurse, cumulative GPA, receiving a scholarship and institution of study of the senior nursing students ($p >.05$).

These findings suggest that the administrators in nursing education and nursing service should critically focus and enhance the actual image of the professional nurse. Moreover, they should consider a model to develop the actual image to increasingly approach the ideal image of the professional nurse. Consequently, acceptability, value and successful would be in the nursing profession.

Keywords : image of professional nurse, actual, ideal, senior nursing students

ความเป็นมาและ ความสำคัญของปัญหา

ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ หมายถึง ภาพสะท้อนจากความคิดความเชื่อเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของพยาบาลและคุณลักษณะตามขอบเขตของวิชาชีพการพยาบาลที่กำหนดหรือคาดหวัง¹ มีการจำแนกภาพลักษณ์ตามสถานการณ์ที่ปรากฏใน 2 มุมมอง คือ ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริง หมายถึง การรับรู้ของบุคคลตามความเป็นจริงที่เป็นภาพสะท้อนความคิด และความเชื่อเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของพยาบาลและคุณลักษณะตามขอบเขตวิชาชีพการพยาบาลตามประสบการณ์ที่ได้รับ หรือตามการรับรู้สถานการณ์ความเป็นจริงจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ส่วนภาพลักษณ์ในอุดมคติหรือภาพลักษณ์ที่พึงปรารถนาเป็นภาพที่บุคคลหวังหรือต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งมักเกิดควบคู่กัน² ภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นที่ละน้อยและสะสมเพิ่มพูนมากขึ้น จนกระทั่งฝังรากฐานมั่นคงแน่นหนาในจิตใจของบุคคล การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีจึงไม่สามารถทำได้ในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่สามารถสร้างขึ้นได้และเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้นในการพัฒนาภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพจึงจำเป็นต้องสร้างตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเข้าสู่วิชาชีพการพยาบาล³ ภาพลักษณ์จึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จำเป็นต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เป็นวิชาชีพเนื่องจากภาพลักษณ์จะเป็นตัวสะท้อนการรับรู้และความไว้วางใจจากบุคคล สังคม และสาธารณชน⁴ ภาพลักษณ์ที่ดีเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่ามหาศาลทั้งตัวบุคคล องค์กร และวิชาชีพ และในทางตรงกันข้ามหากเป็นภาพลักษณ์ในทางที่ไม่ดีมีมากเท่าใดการแก้ไขและการเรียกคืนย่อมทำได้ยาก²

นักศึกษาพยาบาลเป็นผู้ที่จะก้าวเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต มีส่วนสำคัญในการที่จะพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล การเรียนการสอนจึงมีการปลูกฝัง สั่งสม มุ่งเน้นเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และมีสมรรถนะที่ตรงกับความต้องการของสังคม⁵ รับรู้ถึงคุณค่าและคุณลักษณะที่ดีของวิชาชีพการพยาบาล โดยเฉพาะนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่กำลังจะสำเร็จการศึกษา ซึ่งต้องเตรียมบทบาทและความพร้อมที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับพยาบาลวิชาชีพที่จะเอื้ออำนวยซึ่งมากขึ้น ซึ่งการมองภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในด้านดีหรือไม่ดีนั้น ยังขึ้นอยู่กับการให้ความหมายและคุณค่าของวิชาชีพการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลด้วย นักศึกษาพยาบาลที่รับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในทางบวก ส่งผลให้เป็นพยาบาลวิชาชีพที่ประสบความสำเร็จ และมีอัตราการคงอยู่ในวิชาชีพการพยาบาลสูง อัตราการลาออกของพยาบาลลดลง⁶ โดยทั่วไปภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจริงจะเกิดควบคู่ไปกับภาพลักษณ์ในอุดมคติ ซึ่งภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงจะเป็นการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลตามประสบการณ์ที่ได้รับ⁷ ส่วนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติจะเป็นความคาดหวังของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อพยาบาลวิชาชีพ และจะเป็นเป้าหมายของนักศึกษาในการที่จะเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต ซึ่งผลการศึกษาค่าการเปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและในอุดมคติจะทำให้ทราบถึงจุดบกพร่องของภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจริง และมีความแตกต่างกันอย่างไรซึ่งต้องปรับปรุงแก้ไขให้เป็นภาพที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด

การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อวิชาชีพการพยาบาล

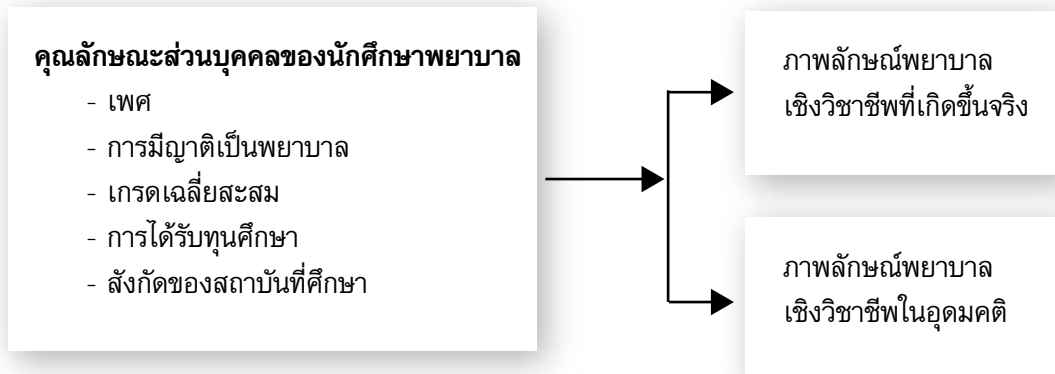
อีกทั้งจากการทบทวนงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย พบว่ามีการศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข จำนวน 29 แห่ง 380 คน พบว่ามีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในระดับดี แต่การศึกษาดังกล่าวมีระยะเวลานานเกือบ 10 ปี การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ที่จะได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเกี่ยวกับการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและในอนาคต รวมทั้งความแตกต่างของการรับรู้ดังกล่าวจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาล อันจะเป็นข้อมูลสำคัญเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษา การบริหารนโยบายและอัตรากำลังพยาบาลสำหรับหน่วยงานให้การพยาบาล สถาบันการศึกษา องค์กรวิชาชีพ การพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงกับในอนาคตตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4
2. เปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ทั้งที่เกิดขึ้นจริงและในอนาคต จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ได้แก่ เพศ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และประเภทของสถาบันที่ศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ใช้แนวคิดการพัฒนาภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพของ Strasen¹ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย Strasen อธิบายถึงภาพลักษณ์ของพยาบาลว่าหมายถึงภาพสะท้อนจากความคิดความเชื่อของพยาบาลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของพยาบาลและคุณลักษณะตามขอบเขตของวิชาชีพการพยาบาลที่กำหนดหรือคาดหวัง เป็นการรับรู้ของบุคคลทั่วไปในสังคม สื่อต่างๆ ผู้รับบริการ ญาติ ผู้ป่วย นักศึกษาพยาบาล รวมทั้งตัวพยาบาลเอง เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อที่มีต่อตนเอง สิ่งของ สถานที่ มักเป็นภาพที่เกิดขึ้นตามความคิดความเชื่อและการรับรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของพยาบาล ตามคุณลักษณะความเป็นวิชาชีพ 7 ด้าน ได้แก่ ระดับการศึกษาและความรู้พื้นฐาน การปฏิบัติเชิงวิชาชีพ รูปร่างและคุณลักษณะส่วนบุคคล ค่าตอบแทน การสนับสนุนวิชาชีพ การสื่อสารเชิงวิชาชีพ และการควบคุมตนเอง ส่งผลต่อความคิดของการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ ในการศึกษาครั้งนี้ศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์ของพยาบาลวิชาชีพทั้งที่เกิดขึ้นจริงและในอนาคตในนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ภาคการศึกษาปลาย ที่ใกล้จะสำเร็จการศึกษา และเป็นพยาบาลวิชาชีพในอนาคต ตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเป็นแบบบรรยายเชิงเปรียบเทียบ

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ คัดเลือกโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ขั้นแรก สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster sampling) กลุ่มละ 1 สถาบันการศึกษาที่สังกัดแต่ละกระทรวง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม และกระทรวงศึกษาธิการ ต่อจากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling) จากระยะจำตัวนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ของแต่ละสถาบัน กำหนดช่วงห่างของเลขรหัสที่ใช้สุ่มตัวอย่างเท่ากับ 3-5 ให้ได้จำนวนครบตามขนาดกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ โดยกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างคือ มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และกำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 4

การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ค่าอำนาจการวิเคราะห์ (Power analysis) เท่ากับ .80 สำหรับการศึกษาแบบพรรณนาเชิงเปรียบเทียบ ในกรณีที่ไมทราบค่าสัมประสิทธิ์ของการทดสอบ (Effect Size)⁸ ได้เสนอแนะกำหนดค่าความเชื่อมั่น (α) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และสัมประสิทธิ์ของ

การทดสอบขนาดปานกลางเท่ากับ .50 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 63 ราย แต่เนื่องจากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ มีนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวนทั้งหมด 59 ราย ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ จึงเท่ากับ 185 ราย

การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยฯ รหัสจริยธรรม เลขที่ 24-03-2559 และได้รับอนุญาตให้เก็บรวบรวมข้อมูลจากต้นสังกัดของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 1 ชุด ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย ข้อคำถามประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และสังกัดของสถาบันที่ศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ที่เกิดขึ้นจริง เป็นแบบสอบถาม

ที่ผู้วิจัยนำมาใช้จากการศึกษาของ เรมวอล นันทศุภวัฒน์ และอรอนงค์ วิชัยคำ⁹ และได้รับอนุญาตแล้ว มีทั้งหมด 45 ข้อ ประกอบด้วย คุณลักษณะพยาบาล เชิงวิชาชีพ 7 ด้าน ได้แก่ ระดับการศึกษาและความรู้พื้นฐาน (8 ข้อ) การปฏิบัติเชิงวิชาชีพ (9 ข้อ) ค่าตอบแทน (3 ข้อ) การสนับสนุนวิชาชีพ (5 ข้อ) รูปร่างและคุณลักษณะส่วนบุคคล (6 ข้อ) การติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพ (9 ข้อ) การควบคุมตนเอง (5 ข้อ) กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบเองโดยการให้คะแนนเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ตั้งแต่ 1-5 ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ที่กลุ่มตัวอย่างได้รับจริง คะแนน 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด จนถึงคะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด การคำนวณหาคะแนนเฉลี่ยของแต่ละคน และคะแนนรายด้าน คะแนนที่เป็นไปได้อยู่ระหว่าง 1-5 คะแนนยิ่งสูง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงมาก คะแนนยิ่งต่ำ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงน้อย ค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .90

ตอนที่ 3 แบบสอบถามภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ในอุดมคติ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยนำมาใช้จากการศึกษาของ เรมวอล นันทศุภวัฒน์ และอรอนงค์ วิชัยคำ⁹ และได้รับอนุญาตแล้ว มีทั้งหมด 45 ข้อ การให้คะแนน การคำนวณ คะแนนรวม และการแปลผลคะแนน ทำเช่นเดียวกับในแบบสอบถามภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ที่เกิดขึ้นจริง กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบเองตามความคิดเห็นที่ต้องการให้เกิดขึ้นของลักษณะพยาบาลในแต่ละข้อ หาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังจากได้รับรองจริยธรรมการวิจัย และได้รับอนุญาตจากสถาบันการศึกษาที่นักศึกษา กลุ่มตัวอย่างศึกษาอยู่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 7- 30 เมษายน พ.ศ. 2559 โดยนัดหมายวัน เวลา สถานที่ เพื่อให้ให้นักศึกษาพยาบาลทำแบบสอบถาม ซึ่งในการทำแบบสอบถามใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที จนครบทั้ง 3 สถาบัน รวมใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 23 วัน และได้ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ จำนวน 185 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และสังกัดของสถาบันการศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และพิสัย
2. คะแนนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและในอุดมคติ โดยใช้สถิติ Paired t-test
4. เปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคล โดยใช้สถิติ Independent t-test และ One-way ANOVA

ผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำนวน 185 ราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 98.4) มีอายุเฉลี่ย 22.12 ปี (SD = .56, range = 21-25) สถาบันการศึกษาสังกัด กระทรวงศึกษาธิการ ร้อยละ 34.1 กระทรวงสาธารณสุข ร้อยละ 34.1 และกระทรวงกลาโหม ร้อยละ 31.8 ได้เกรดสะสมเฉลี่ย 3.05 (SD = .31, range = 2.11-3.83) ส่วนมากไม่มีญาติหรือบุคคล ในครอบครัวประกอบอาชีพพยาบาล (ร้อยละ 69.7) และไม่เคยได้รับทุนการศึกษา (ร้อยละ 64.3)

2. การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติมีคะแนนสูงกว่าการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาล เชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนโดยรวม และรายด้าน รายละเอียดดังใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพระหว่างที่เกิดขึ้นจริงกับในอุดมคติ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 โดยใช้การทดสอบ Paired t-test (n=185)

ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ		M	Paired differences		t
			M	SD	
คะแนนในภาพรวม	เกิดขึ้นจริง	3.96	-.77	.42	-24.58***
	ในอุดมคติ	4.73			
คะแนนรายด้าน					
1. ระดับการศึกษาและความรู้พื้นฐาน	เกิดขึ้นจริง	4.24	-.51	.44	-15.54***
	ในอุดมคติ	4.75			
2. การปฏิบัติเชิงวิชาชีพ	เกิดขึ้นจริง	4.20	-.57	.50	-15.38***
	ในอุดมคติ	4.77			
3. คำตอบแทน	เกิดขึ้นจริง	3.51	-.95	.80	-16.28***
	ในอุดมคติ	4.46			
4. การสนับสนุนวิชาชีพ	เกิดขึ้นจริง	4.15	-.61	.54	-15.38***
	ในอุดมคติ	4.76			
5. รูปร่างและคุณลักษณะส่วนบุคคล	เกิดขึ้นจริง	4.09	-.75	.52	-19.68***
	ในอุดมคติ	4.84			
6. การติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพ	เกิดขึ้นจริง	3.93	-.80	.49	-22.15***
	ในอุดมคติ	4.74			
7. การควบคุมตนเอง	เกิดขึ้นจริง	3.62	-1.17	.73	-21.76***
	ในอุดมคติ	4.78			

*** $p < .001$

3. การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 พบว่า เพศหญิง มีการรับรู้สูงกว่าเพศชาย ($t = -2.725, p < .01$) การรับรู้ของผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.00-2.50 สูงกว่าผู้ที่ได้เกรดเฉลี่ยสะสมตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ($F = 4.26, p < .05$) การรับรู้ของผู้ศึกษาในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขสูงกว่าผู้ศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงกลาโหม ($F = 13.50, p < .001$) (ตารางที่ 2) และกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และสังกัดของสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติไม่แตกต่างกัน ($p > .05$) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ที่เกิดขึ้นจริงตามความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

ข้อมูลส่วนบุคคล	M	t	F
เพศ		-2.725**	
ชาย	3.35		
หญิง	3.97		
การมีญาติเป็นพยาบาล		1.538 (ns)	
มี	3.89		
ไม่มี	3.99		
เกรดเฉลี่ยสะสม			4.264**
2.00-2.50	4.34 ^a		
2.51-3.00	4.02 ^{a,b}		
3.01-3.50	3.90 ^{a,b}		
3.51 ขึ้นไป	3.81 ^b		
การได้รับทุนการศึกษา		-.438 (ns)	
ได้	3.95		
ไม่ได้	3.97		
สังกัดของสถาบันที่ศึกษา			13.501***
กระทรวงศึกษาธิการ	3.92 ^a		
กระทรวงสาธารณสุข	4.12 ^b		
กระทรวงกลาโหม	3.81 ^a		

** $p < .01$, *** $p < .001$, ns = not significant

a,b,c คู่ที่ตัวยกที่แตกต่างกัน หมายถึง ผลการเปรียบเทียบรายคู่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี Scheffe Post-Hoc

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ในอุดมคติตามความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4

ข้อมูลส่วนบุคคล	M	t	F
เพศ		-1.236 (ns)	
ชาย	4.31		
หญิง	4.74		
การมีญาติเป็นพยาบาล		1.622 (ns)	
มี	4.67		
ไม่มี	4.75		
เกรดเฉลี่ยสะสม			1.144 (ns)
2.00-2.50	4.57		
2.51-3.00	4.72		
3.01-3.50	4.76		
3.51 ขึ้นไป	4.70		
การได้รับทุนการศึกษา		.051 (ns)	
ได้	4.73		
ไม่ได้	4.72		
สังกัดของสถาบันที่ศึกษา			3.101 (ns)
กระทรวงศึกษาธิการ	4.68		
กระทรวงสาธารณสุข	4.80		
กระทรวงกลาโหม	4.71		

ns = not significant

4. คะแนนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำแนกรายข้อและรายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาและความรู้พื้นฐานมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากับ 4.24 (SD = .42) การปฏิบัติเชิงวิชาชีพเท่ากับ 4.20 (SD = .47) การสนับสนุนวิชาชีพเท่ากับ 4.15 (SD = .57) รูปร่างและคุณลักษณะส่วนบุคคลเท่ากับ 4.09 (SD = .51) การติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพเท่ากับ 3.93 (SD = .47) การควบคุมตนเองเท่ากับ 3.62 (SD = .65) และคำตอบแทนมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ต่ำที่สุด เท่ากับ 3.51 (SD = .73) ตามลำดับ ส่วนคะแนนการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติ พบว่า ระดับรูปร่างและคุณลักษณะส่วนบุคคลมีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 4.84 (SD = .31) การควบคุมตนเองมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 (SD = .41) การปฏิบัติเชิงวิชาชีพมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 (SD = .31) การสนับสนุนวิชาชีพมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 (SD = .35) การศึกษาและความรู้

พื้นฐานมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.75 (SD = .30) การติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 (SD = .35) และค่าตอบแทนมีค่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ที่น้อยที่สุดเท่ากับ 4.46 (SD = .70) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและในอุดมคติ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำแนกรายข้อ รายด้าน และภาพรวม (n=185)

การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ	ที่เกิดขึ้นจริง		ในอุดมคติ	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ด้านระดับการศึกษาและความรู้พื้นฐาน	4.24	0.42	4.75	0.30
1. พยาบาลต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ	4.83	0.43	4.84	0.45
2. พยาบาลมีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน พยาบาลอย่างเต็มความสามารถ	4.26	0.66	4.84	0.37
3. พยาบาลมีความรู้ในด้านการจัดการวัสดุอุปกรณ์ สำหรับการให้บริการในหอผู้ป่วย	4.10	0.62	4.62	0.58
4. พยาบาลมีความรู้ในด้านการพยาบาลในคลินิก	4.21	0.65	4.78	0.45
5. พยาบาลมีความรู้ในด้านการทำงานเป็นทีม	4.35	0.71	4.88	0.35
6. พยาบาลมีความรู้ในการตัดสินใจช่วยเหลือผู้ป่วย เมื่อผู้ป่วยประสบปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ	4.28	0.64	4.83	0.43
7. พยาบาลมีความรู้ในการประเมินอาการของผู้ป่วย ได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีความผิดปกติ	4.21	0.70	4.86	0.38
8. พยาบาลมีความรู้ในด้านเศรษฐศาสตร์ที่ใช้ในหอผู้ป่วย	3.69	0.83	4.34	0.76
ด้านการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ	4.20	0.47	4.77	0.31
9. พยาบาลสามารถประเมินภาวะสุขภาพความต้องการ ของผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม	4.21	0.58	4.79	0.41
10. พยาบาลวางแผนการพยาบาลได้อย่างเหมาะสม	4.23	0.63	4.86	0.35
11. พยาบาลสามารถจัดการดูแลผู้ป่วยตามลำดับความ ต้องการดูแลของผู้ป่วย	4.28	0.71	4.76	0.48
12. พยาบาลประเมินผลการพยาบาลภายหลังให้การ พยาบาลได้อย่างเหมาะสม	4.12	0.73	4.79	0.44
13. พยาบาลรับผิดชอบในการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ในการดูแลผู้ป่วย	4.32	0.68	4.72	0.51
14. พยาบาลมอบหมายงานให้กับบุคลากรในทีมการพยาบาล ได้อย่างเหมาะสม	4.17	0.67	4.72	0.51

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและ
ในอุดมคติ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำแนกรายข้อ รายด้าน และ
ภาพรวม (n=185) (ต่อ)

การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ	ที่เกิดขึ้นจริง		ในอุดมคติ	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
15. พยาบาลสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในฐานะหัวหน้าเวรได้อย่างเหมาะสม	4.29	0.64	4.83	0.39
16. พยาบาลสามารถให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะให้แก่สาขาวิชาชีพอื่นได้อย่างเหมาะสม	3.98	0.75	4.67	0.55
17. พยาบาลรับผิดชอบอย่างเต็มที่ต่อสิ่งที่เกิดจากการกระทำของตนเองและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย	4.22	0.68	4.80	0.45
ด้านคำตอบแทน	3.51	0.73	4.46	0.70
18. พยาบาลสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพคู่กับคำตอบแทน	4.16	0.86	4.70	0.67
19. พยาบาลสามารถเจรจาเกี่ยวกับคำตอบแทนกับผู้บังคับบัญชาได้อย่างเหมาะสม	3.27	0.92	4.48	0.82
20. พยาบาลมุ่งมั่นที่จะทำงานในวิชาชีพเป็นระยะเวลายาวนาน	3.09	1.04	4.20	1.03
ด้านการสนับสนุนวิชาชีพ	4.15	0.57	4.76	0.35
21. พยาบาลส่งเสริมการเรียนรู้ทางคลินิกให้กับบุคลากรทางการพยาบาลได้เป็นอย่างดี	4.05	0.66	4.70	0.51
22. พยาบาลให้การสนับสนุนแก่เพื่อนร่วมวิชาชีพเพื่อพัฒนาวิชาชีพ	3.99	0.72	4.72	0.52
23. พยาบาลเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรวิชาชีพ เช่น สภาการพยาบาล และสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย เป็นต้น	4.10	0.86	4.75	0.49
24. พยาบาลให้การสนับสนุนองค์กรวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาวิชาชีพ	4.02	0.78	4.77	0.44
25. พยาบาลเป็นสมาชิกขององค์กรวิชาชีพ	4.58	0.68	4.86	0.39
ด้านรูปร่างและคุณลักษณะส่วนบุคคล	4.09	0.51	4.84	0.31
26. พยาบาลแต่งกายด้วยชุดที่สะอาดเรียบร้อย	4.36	0.70	4.94	0.25
27. พยาบาลสวมเครื่องแบบที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานและตามระเบียบที่กำหนดไว้	4.37	0.65	4.91	0.34
28. พยาบาลมีความมั่นใจในตนเอง	4.28	0.69	4.81	0.45
29. พยาบาลมีบุคลิกน่าเชื่อถือและไว้วางใจ	4.34	0.67	4.89	0.38

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและ
ในอุดมคติ ตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำแนกรายข้อ รายด้าน และ
ภาพรวม (n=185) (ต่อ)

การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพ	ที่เกิดขึ้นจริง		ในอุดมคติ	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
30. พยาบาลควรมีน้ำหนักและส่วนสูงที่พอดี	3.63	0.82	4.69	0.65
31. พยาบาลมีสุขภาพที่ดูสมบูรณ์แข็งแรง	3.57	1.04	4.83	0.47
ด้านการติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพ	3.93	0.47	4.74	0.35
32. พยาบาลให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเปลี่ยนแปลงของผู้ป่วย แก่ผู้ร่วมทีมสุขภาพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.15	0.64	4.84	0.37
33. พยาบาลสามารถเขียนรายงานการพยาบาลได้อย่าง ถูกต้องชัดเจนกระชับและรัดกุม	3.94	0.69	4.84	0.40
34. พยาบาลทักทาย พูดคุยกับผู้ร่วมงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี	4.04	0.69	4.81	0.45
35. พยาบาลยอมรับในข้อผิดพลาดของตนเองและ ไม่พยายามแก้ตัวเมื่อรู้ว่าตนเองผิด	3.94	0.69	4.76	0.47
36. พยาบาลให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยตรงอย่างสร้างสรรค์กับ ผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน	4.01	0.66	4.76	0.48
37. พยาบาลสามารถพูดในสิ่งที่ตนเองต้องการสื่อสารได้เป็นอย่างดี	3.94	0.68	4.75	0.47
38. พยาบาลถ่ายทอดความคิดและข้อคิดเห็นโดยวิธีการ เขียนและการพูด	4.07	0.64	4.76	0.43
39. พยาบาลไม่ตำหนิบุคคลอื่นเมื่อผลลัพธ์ของการดูแลผู้ป่วยไม่ดี	3.65	0.85	4.64	0.70
40. พยาบาลไม่แสดงพฤติกรรมปกป้องตนเอง	3.65	0.87	4.47	0.84
ด้านการควบคุมตนเอง	3.62	0.65	4.78	0.41
41. พยาบาลสามารถระงับอารมณ์โกรธของตนเองได้เป็นอย่างดี	3.50	0.81	4.75	0.51
42. พยาบาลไม่แสดงสีหน้าหงุดหงิดเมื่อผู้ป่วยถาม หลายคำถามหรือถามหลายครั้ง	3.37	0.84	4.74	0.55
43. พยาบาลไม่ใช้คำพูดส่อเสียดประชดประชันเมื่อผู้ป่วย มีข้อคำถามต่างๆ	3.59	0.78	4.78	0.49
44. พยาบาลควบคุมสติได้เป็นอย่างดีเมื่อเผชิญเหตุการณ์ ที่ไม่คาดคิด	3.87	0.77	4.83	0.41
45. พยาบาลไม่แสดงอาการเฉยเมยหรือละเมิดต่อความ ต้องการของผู้ป่วย	3.76	0.83	4.82	0.49
รวม	3.96	0.40	4.73	0.29

การอภิปรายผลการวิจัย

1. นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติสูงกว่าการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งคะแนนโดยรวมและรายด้านทั้ง 7 ด้าน แสดงว่านักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 มีความคาดหวังสูงต่อการเป็นพยาบาลวิชาชีพว่าจะต้องดีและเหนือกว่าภาพของพยาบาลวิชาชีพที่ตนเองได้ประสบและสัมผัสกับพยาบาลวิชาชีพโดยตรง¹⁰ ทั้งจากการได้เห็นรายละเอียดและบทบาทของวิชาชีพการพยาบาลที่หลากหลายขณะฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย การพบเห็นการแสดงออกทางพฤติกรรมของพยาบาลทั้งที่ดีและไม่ดี ผ่านการรับรู้ตามลักษณะการกระทำ ความประพฤติ หรือพฤติกรรมของตนเองโดยตรง ซึ่งอาจขัดแย้งกับสิ่งที่ตนเองได้รับการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาพยาบาลรับรู้ถึงวิชาชีพการพยาบาลที่ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติการพยาบาล สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความมั่นใจ มีการแสดงออกที่เหมาะสม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้สึกภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของตนเอง อีกทั้งยังต้องมีเจตคติและการพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพการพยาบาล และเมื่อพิจารณารายด้านตามระดับคะแนนการรับรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 4.00 มีจำนวน 3 ด้าน (ตารางที่ 4) ซึ่งอภิปรายได้ดังนี้ ด้านคำตอบแทนที่มีระดับคะแนนการรับรู้ที่น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากพยาบาลวิชาชีพเป็นงานที่มีภาระหนัก มีความรับผิดชอบสูง รวมถึงการต้องปฏิบัติงานแทนบุคลากรอื่นๆ เช่น งานธุรการ งานสำรวจ งานต้อนรับ แต่เมื่อเทียบกับคำตอบแทน กลับพบว่าพยาบาลมีรายได้น้อยกว่าวิชาชีพอื่น และไม่เหมาะสมกับภาระงานที่ต้องรับผิดชอบ¹⁰ รวมถึงด้านการควบคุมตนเอง จากการศึกษาพบว่าพยาบาลวิชาชีพมีจำนวนน้อยต้องรับผิดชอบผู้ป่วยจำนวนมาก ภาระงานที่มากขึ้น ปฏิบัติงานที่จำเจ ตลอดจนงานอื่นๆ ที่ไม่ใช่งานการดูแลรักษาพยาบาลโดยตรง ซึ่งเพิ่มพูนจนทำให้พยาบาลขาดอิสระในการทำงาน เกิดความรู้สึกอึดอัด เบื่อหน่าย ตลอดจนปัญหาส่วนตัว ปัญหาการทำงานจึงมีผลกระทบต่อความอดทน อึดกลั้นในการให้บริการ จึงแสดงพฤติกรรมกิริยาที่ไม่เหมาะสม³ ดังนั้นการมีเพียงความรู้ความสามารถและสิ่งสนับสนุนในการให้บริการนั้นอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องให้พยาบาลวิชาชีพทุกคนมีความตระหนักในบทบาทหน้าที่โดยตรงที่มีต่อชีวิตเพื่อนมนุษย์ การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมวิชาชีพตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นเสมือนปัจจัยพื้นฐานนำไปสู่คุณภาพการพยาบาลและภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่ดี ด้านการติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพ โดยเฉพาะหัวข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการไม่ตำหนิบุคคลอื่นเมื่อผลลัพธ์ของการดูแลผู้ป่วยไม่ดี หรือแม้แต่การที่พยาบาลไม่แสดงพฤติกรรมปกป้องตนเอง ที่มีระดับคะแนนการรับรู้ที่น้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่าพยาบาลวิชาชีพจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารที่ดี เพราะการสื่อสารถือเป็นเครื่องมือที่จำเป็นและสำคัญมาก นำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพการบริการพยาบาล บรรยากาศการสื่อสารที่ดีระหว่างองค์กร บุคลากร และผู้รับบริการ³ การเป็นผู้ที่มีทักษะการสื่อสารที่สร้างสรรค์สร้างความเข้าใจ โดยเฉพาะทักษะของอวัจนภาษาได้เป็นอย่างดี ซึ่งทักษะเหล่านี้จะส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อวิชาชีพต่อไป

2. ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ที่เกิดขึ้นจริงของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่มีความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุน

การศึกษา และประเภทของสถาบันที่ศึกษา มีความแตกต่างกันทั้งนี้ พบว่า เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม และสถาบันที่สังกัดที่ต่างกันของนักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงต่างกัน นักศึกษาหญิงมีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงสูงกว่านักศึกษาชาย ($t = -2.725$, $p < .01$) แสดงว่า นักศึกษาหญิงมีค่านิยมและมีความเชื่อว่างานการพยาบาลเป็นงานที่ต้องมีความรับผิดชอบ และใช้ความอดทนสูง จึงเป็นวิชาชีพเหมาะสมสำหรับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย⁷ สอดคล้องกับการศึกษาของ Pillitteri¹¹ พบว่า เพศหญิงและชายมีภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพที่แตกต่างกัน เนื่องจากเพศหญิงมักคิดว่าการปฏิบัติงานของพยาบาลนั้นเป็นงานที่ยากลำบาก ต้องรับผิดชอบมาก และอาจจะเป็นเพราะบุคคลส่วนใหญ่คิดว่าวิชาชีพการพยาบาลนั้นเป็นวิชาชีพที่เฉพาะผู้หญิงเท่านั้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ozdemir, Akansel และ Tunk¹² ที่พบว่า นักศึกษาพยาบาลชายในประเทศตุรกีส่วนใหญ่มองว่าวิชาชีพการพยาบาลยังคงเป็นงานของผู้หญิง ส่วนเกรดเฉลี่ยสะสมที่ต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการบันทึกผลออกมาเป็นเกรดเฉลี่ยสะสม เป็นการบ่งบอกถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านการคิดวิเคราะห์และวิจารณ์ ความพยายามในการเรียน ทักษะในการศึกษาและการปฏิบัติงาน รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ¹³ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุระพรรณ พนมฤทธิ์ และคณะ¹⁴ ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา ตามการรับรู้ความสามารถของตนเอง แหล่งทุน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองต่างกัน โดยภาพรวมนักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนระดับดีมากมีการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองอยู่ในระดับสูง แต่นักศึกษาพยาบาลที่มีผลการเรียนระดับดีและระดับพอใช้ มีการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้นักศึกษาพยาบาลที่ศึกษาในสถาบันการศึกษาที่ต่างกันมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงแตกต่างกัน ($p < .05$) โดยพบว่านักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงมากกว่านักศึกษาพยาบาลสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสังกัดกระทรวงกลาโหม ในขณะที่การรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นของนักศึกษาที่สังกัดกระทรวงศึกษาธิการไม่ต่างกับนักศึกษาที่สังกัดกระทรวงกลาโหม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างในแง่ของบริบทและสภาพแวดล้อมของสถาบันอาจส่งผลต่อการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ซึ่งอธิบายตามแนวคิด Strasen¹ ได้ว่า ประสบการณ์ การถ่ายทอดทางพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม รวมถึงกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมและกลุ่มอ้างอิง ล้วนส่งผลต่อความคิดและความเชื่อของบุคคล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้และกำหนดสาระสำคัญของต้นแบบภาพลักษณ์ตนเอง และงานวิจัยของ ดลฤดี เพชรขำว และนันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา¹⁵ ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี พะเยา อยู่ในระดับมาก นักศึกษาพยาบาลส่วนใหญ่ใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆ ภายในวิทยาลัยเนื่องจากเป็นระบบปิด มีหอพักในวิทยาลัย ทำให้เกิดความใกล้ชิดสถาบัน ซึ่งในความผูกพันของสถาบันไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาแล้วยังส่งผลในด้านของความรู้สึก

หรือความปรารถนาของสมาชิกที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่เป็นสมาชิกในองค์การอย่างเต็มใจและเต็มความสามารถ และปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ภาพลักษณ์ของพยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลได้ตลอดเวลา

3. การเปรียบเทียบการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่า เพศ การมีญาติเป็นพยาบาล เกรดเฉลี่ยสะสม การได้รับทุนการศึกษา และประเภทของสถาบันที่ศึกษา ไม่มีความแตกต่างในการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด อธิบายได้ว่าในกระบวนการเกิดภาพลักษณ์ของบุคคลทั่วไปมักจะมีในด้านของความต้องการหรือความคาดหวังควบคู่กับภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจริงเสมอ ซึ่งตามแนวคิดของ Strasen¹ ได้กล่าวถึงปัจจัยทางด้านกลุ่มของคนในสังคมจะมีอิทธิพลต่อความนึกคิด ส่งผลให้เกิดเป็นภาพที่ตนเองคาดหวัง ดังนั้นการที่นักศึกษาพยาบาลได้เข้ามาอยู่ในสังคมของวิชาชีพการพยาบาล ได้รับการถ่ายทอดจากกระบวนการกล่อมเกลาร่วมกัน ได้รับการปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติของพยาบาลวิชาชีพที่ควรเป็นตามบรรทัดฐานของวิชาชีพการพยาบาล รวมถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดให้ทุกสถาบันการศึกษาที่ผลิตวิชาชีพการพยาบาล ต้องมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนให้เป็นไปตามข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการให้ความเห็นชอบหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ระดับวิชาชีพ พ.ศ.2554 จากเหตุผลที่กล่าวแล้วข้างต้นจึงทำให้นักศึกษาพยาบาลทุกคน มีความคาดหวังในบทบาทของพยาบาลวิชาชีพเพื่อที่จะกำหนดเป็นภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพในอุดมคติของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของ โสรัตน์ คณิศ¹⁰ และ วิมล อ่อนแสง⁷ ที่ศึกษาการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติของนักศึกษาพยาบาลซึ่งไม่พบความแตกต่างของการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติตามความแตกต่างของข้อมูลส่วนบุคคลของพยาบาล

จากผลการศึกษาในครั้งนี้จึงทำให้เห็นว่าการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและในอุดมคติมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีความมั่นใจในตนเองและวิชาชีพการพยาบาลลดลงได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาถึงคุณสมบัติที่เป็นจุดด้อยของพยาบาลวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านที่มีระดับคะแนนต่างกันมากที่สุดตามลำดับ คือ การควบคุมตนเอง ค่าตอบแทน รูปร่าง และคุณลักษณะส่วนบุคคล การติดต่อสื่อสารเชิงวิชาชีพ การสนับสนุนวิชาชีพ ระดับการศึกษาและความรู้พื้นฐาน และการปฏิบัติเชิงวิชาชีพ เพื่อนำมาปรับปรุงให้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงและภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพในอุดมคติ มีความสอดคล้องกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาลเกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพการพยาบาลของตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้นำองค์กรวิชาชีพการพยาบาล สามารถนำข้อมูลไปพิจารณาทบทวนและวางแผนกลยุทธ์ในการจัดการองค์การ การมอบหมายงาน การสร้างบัณฑิตความก้าวหน้าในวิชาชีพการพยาบาล การสร้างแรงจูงใจและจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่เกิดขึ้นจริงให้ดีขึ้น และสร้างเสริมตลอดจนเผยแพร่ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพที่ดีต่อสังคม อันจะส่งผลให้เกิดคุณภาพบริการทางการพยาบาลเกิดประสิทธิผลขององค์การ และความเจริญก้าวหน้าให้กับวิชาชีพการพยาบาล
2. ผู้บริหารทางการศึกษาพยาบาล สามารถนำข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการจัดเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อปรับปรุงภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพของนักศึกษาพยาบาล
2. ควรมีการศึกษาผลกระทบของการรับรู้ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพด้านลบต่อวิชาชีพการพยาบาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพบริการทางการพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

1. Strasen L. The image of professional nursing: Strategies for action. Philadelphia: J. B. Lippincott; 1992.
2. มณฑา ภู่อ้อย. ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชุมชน จังหวัดอุดรธานี. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2550.
3. แซไซ เอเมิร์กซ์. ภาพลักษณ์พยาบาลวิชาชีพในศตวรรษที่ 21. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.
4. เบญจมาศ ธรรมสโรช. ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลอุดรธานี. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2549.
5. จรรยา แก้วใจบุญ, เกศินี การสมพจน์ และวรินทร์ธร ภัทราพิริยนันท์. รายงานการวิจัยเรื่อง ภาพลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา. พะเยา: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา; 2554.
6. Zulu C, Ngoma DC. A survey on perception of the image if the nursing Profession in Zambia by nursing students at the department of Nursing Sciences, University of Zambia. Unified Journals of Nursing and Midwifery 2015;1(1):1305-4635.

7. วิมล อ่อนเล็ง. ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2550.
8. Polit DF, Beck CT. Nursing research: Generating and assessing evidence for nursing practice. Philadelphia: Lippincott; 2008.
9. เรมวอล นันทศุภวัฒน์ และอรอนงค์ วิชัยคำ. แนวคิดภาพลักษณ์ตนเองเชิงวิชาชีพพยาบาล. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2549.
10. โสรัตน์ คณิงคิด. ภาพลักษณ์พยาบาลเชิงวิชาชีพตามการรับรู้ของนักศึกษาพยาบาล. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2542.
11. Pillittpri, A. A contrast in images: Nursing and non-nursing college students. J Nurs Educ 1994;33(3):132-3.
12. Ozdemir A, Akansel N, Tunk GC. Female and male nursing students' perceptions of male nursing role in Turkey. Health Science Journal 2008;2(3):153-61.
13. ยาวลักษณ์ วงศ์พรหม. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2549.
14. สุระพรรณ พนมฤทธิ์, ศุภร์ใจ เจริญสุข, นันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา. การเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองแตกต่างกัน. วารสารการพยาบาลและการศึกษา 2554;4(2):94-107.
15. ดลฤดี เพชรขว้าง, นันทิกา อนันต์ชัยพัทธนา. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา. พะเยา: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี พะเยา; 2552.